

Subject Area
Healthcare
Management

Year: 2022
Vol: 8 Issue: 97
PP: 1361-1368

Arrival
23 February 2022
Published
30 April 2022

Article ID Number
61137

Article Serial Number
19

Doi Number
<http://dx.doi.org/10.29288/sssj.61137>

How to Cite This Article

Yardımcı Gürel, T.
(2022). "Farklı
Kuşaklardaki
Hemşirelik
Öğrencilerinin
Hemşirelik Mesleğine
Yönelik Tutumları"
International Social
Sciences Studies
Journal, (e-ISSN:2587-
1587) Vol:8, Issue:97;
pp:1361-1368

Social Sciences Studies
Journal is licensed
under a Creative
Commons Attribution-
NonCommercial 4.0
International License.

Farklı Kuşaklardaki Hemşirelik Öğrencilerinin Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutumları

Attitudes of Nursing Students in Different Generations Towards the Nursing Profession

Tuğba YARDIMCI GÜREL¹

¹ Dr. Öğr. Üyesi Sinop Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Sinop/Türkiye

ÖZET

Meslek seçimi, bireyin yaşam biçimini de etkileyen önemli bir karardır ve bu seçimde tutum önemli bir etkidir. Bu çalışmanın amacı farklı kuşaklardaki hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik mesleğine yönelik tutumlarının belirlenmesidir. Araştırma tanımlayıcı niteliktedir. Hemşirelik bölümünde öğrenim gören 278 öğrenci ile yapılmıştır. Veriler 2019-2020 eğitim öğretim dönemi bahar yarıyılında, Sosyodemografik Özellikler Formu ve "Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği (HMYTÖ)" kullanılarak toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistikler, Student t-testi, One-Way ANOVA, Kruskal Wallis testleri kullanılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin %64.4'ü Y kuşağında, %35.6'sı Z kuşağında, %31.7'si 1. sınıfta ve %71.2'si kadındır. Öğrencilerin HMYTÖ toplam puanı 153.47±16.03, hemşirelik mesleğinin özellikleri alt boyut puanı 79.27±9.63, Hemşirelik mesleğini tercih etme durumu alt boyut puanı 36.11±5.35 ve Hemşirelik mesleğinin genel durumuna yönelik tutum alt boyut puanı 38.04±5.34 olarak bulunmuştur. Yapılan analizler sonucunda hemşirelik mesleğini tercih etme durumu alt boyutu dışında tüm boyutlarda Y kuşağındaki öğrencilerin puan ortalamalarının Z kuşağındaki öğrencilerden daha yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır (p<0.05). Ayrıca sınıf düzeyi, cinsiyet, mezun olunan lise, ailenin gelir düzeyi, baba eğitim durumu, kendi isteğiyle hemşirelik bölümüne gelme, kendi isteğiyle hemşirelik mesleğini seçme ve mesleği sevmeye durumu gibi özelliklerin HMYTÖ alt boyut ve toplam puan ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı farklılığa sebep olduğu saptanmıştır (p<0.05). Sonuç olarak Y kuşağındaki öğrencilerin Z kuşağındaki öğrencilere göre daha olumlu tutuma sahip oldukları saptanmıştır. Okullarda öğrencilerin dahil oldukları kuşakların özellikleri göz önünde bulundurularak mesleği sevmelerine ve olumlu tutum geliştirmelerine katkı sağlayacak nitelikte faaliyetlerin planlanması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, Mesleğe Yönelik Tutum, Kuşak Farkı.

ABSTRACT

The choice of profession is an important decision that also affects the lifestyle of the individual, and attitude is an important factor in this choice. The aim of this study is to determine the attitudes of nursing students of different generations towards the nursing profession. This was a descriptive research. The study was conducted with 278 nursing students. Data were collected in the spring semester 2020, using the Sociodemographic Characteristics Form and the "Attitude Scale towards Nursing Profession (ASNP)". Descriptive statistics, Student's t-test, One-Way ANOVA, Kruskal Wallis tests were used to evaluate the data. 64.4% of the students participating in the research were in the Y generation, 35.6% were in the Z generation, 31.7% were in the first year of the study and 71.2% were women. The total score of the students' ASNP was 153.47±16.03, the sub-dimension score of the properties of nursing profession was 79.27±9.63, the sub-dimension score of prefer to nursing profession was 36.11±5.35, and the sub-dimension score of the general position of nursing profession was 38.04±5.34. As a result of the analyzes, it was determined that the mean score of the students in the Y generation was higher than the students in the Z generation in all dimensions, except for the sub-dimension of prefer to nursing profession, and this difference was statistically significant (p<0.05). In addition, it was determined that features such as year of study, gender, graduated high school, family income level, father's educational level, choosing the profession intentionally, coming to the nursing department willingly and loving the profession caused a statistically significant difference in the ASNP sub-dimension and total score averages (p<0.05). As a result, it was determined that the students in the Y generation have more positive attitudes than the students in the Z generation. Considering the characteristics of the generations in which the students are involved, it is recommended to plan activities that will contribute to the love of the profession and the development of positive attitudes.

Keywords: Nursing, Attitude Towards the Profession, Generational Difference

1. GİRİŞ

Hemşireler tüm ülkelerde sağlık sisteminin bel kemiğini oluşturmaktadır. Aynı zamanda hastanelerde bakım kalitesinin ve hasta sonuçlarının niteliğinin belirlenmesinde kritik bir role sahiptir (Mai et al., 2018). Hemşireler sağlık hizmeti sunumuyla ilgili en büyük profesyonel grubu oluştursalar da, dünya çapında sağlık hizmeti talebini karşılama noktasında sayıca yeterli değildir (Miligi & Selim, 2014). Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ)'nün 2020 yılında yayınlanan Dünya Hemşireliğinin Durumu (State of World Nursing) raporunda, küresel hemşire işgücünün 27.9 milyon olduğu ve dünya çapında 5.9 milyon hemşire açığı bulunduğu tahmin edildiği bildirilmiştir. Kanıtlar, bu hemşire açığının %89'unun, Afrika, Güneydoğu Asya ve Doğu Akdeniz bölgelerindeki ülkelerle birlikte, düşük ve orta gelirli ülkelerde yoğunlaştığını göstermiştir. Ayrıca hemşirelik işgücünün yaşlandığı ve küresel olarak hemşirelerin %17'sinin önümüzdeki on yıl içinde emekli olmasının beklendiği, dolayısıyla eksikleri gidermek bir yana mevcut işgücü sayılarını korumak için 4.7 milyon ek hemşirenin eğitilmesi ve istihdam edilmesi gerektiği belirtilmiştir (ICN, 2021). Var olan bu hemşire sıkıntısının ilerleyen dönemlerde sağlık hizmeti sunumunu

ve hasta sonuçlarını olumsuz yönde etkileyeceği bu nedenle de hemşirelerin mesleklerine yönelik tutumlarının ele alınmasının, bu sorunu anlamının önemli bir yönünü temsil ettiği vurgulanmaktadır. Özellikle hemşirelerin olumsuz tutumlarının nedenlerinin araştırılması gerektiği çünkü mevcut hemşire açığının bu tutumların hemşirelik eğitimi üzerindeki olumsuz etkileri ile daha da ağırlaştığı belirtilmektedir (Miligi & Selim, 2014). Hemşirelik öğrencilerinin hemşireliğe yönelik algıları, hemşirelik eğitimini seçme nedenleri, hemşireliğin meslek olarak anlamını anlama ve kariyer planlamayı içeren karmaşık bir sürecin sonucudur (Chen, Chen & Xiu, 2005). Çünkü meslek tercihi, bireylerin biyopsikososyal ve kültürel anlamda yaşam kalitesini etkileyen en önemli kararlarından biridir (Seval & Sönmez, 2020). Hemşirelik eğitimi veren okulların, mesleğin niteliğine uygun, hemşirelik mesleğine yönelik olumlu tutuma sahip öğrencilere gereksinimi vardır (Zencir & Eşer, 2016).

Kuşak kavramı Türk Dil Kurumu (TDK) tarafından, hemen hemen aynı yıllarda doğan, aynı çağın birbirine benzer koşullarını, sıkıntılarını ve kaderini paylaşmış, benzer ödevlerle yükümlü olmuş kişiler topluluğu olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2022). Kuşaklar ortalama olarak 25-30 yıllık yaş kümelerini oluşturan kişilerden oluşmaktadır ve nesil, jenerasyon gibi kelimelerle ifade edilebilmektedir (TDK, 2022, Sullivan et al., 2009). Literatürde dünya genelinde 1925 – 1945 yılları arasında doğan Sessiz Kuşak, Baby Boomers/Bebek Patlaması Kuşağı (1946 -1964), X Kuşağı (1965-1979), Y Kuşağı (1980-1999), 2000 yılı ve sonrasında doğan Z Kuşağı olmak üzere beş farklı kuşağın varlığından söz edilmektedir (Yanikkerem, Topsakal & Çetinkaya, 2021; Sevinç & Kavgaoglu, 2019). Mevcut üniversite öğrencilerinin doğum tarihleri göz önüne alındığında Y ve Z kuşağı ön plana çıkmaktadır. Y Kuşağı üyeleri, değişime ve yeniliğe açık, sürekli öğrenme, beklentilerini hemen gerçekleştirme gibi özelliklerinden dolayı meraklı ve sabırsız, sadakat duyguları zayıf olarak nitelendirilmektedirler. En büyük özellikleri teknolojiye hakim olmaları ve özgüvenlerinin yüksek olmasıdır. Teknolojinin hayatlarına kattığı hızın onlarda hızlı düşünme, hızlı hareket etme ve dolayısıyla da hızlı tüketme davranışlarına sebep olduğu ve bu sebeple de daha fazla iş değiştirdikleri belirtilmektedir (Bayer, Gölbaşı & Güleşen, 2021; Yanikkerem vd., 2021; Başoğlu & Edeer, 2017). Z Kuşağı üyeleri doğumdan itibaren teknolojinin içerisinde olduklarından dolayı zamanlarının büyük bir bölümünü sosyal medya kullanarak, çevrimiçi oyun oynayarak geçirmekte, okuma ve araştırma faaliyetlerine daha az zaman ayırmaktadırlar. Bu nesil en son teknolojinin içine doğduğundan yeni teknolojilere karşı sürekli kendilerini geliştirme konusunda heveslidir ve çabuk öğrenir. Bir konuya odaklanma sürelerinin sekiz saniye kadar kısa olduğu belirtilmektedir. Onlara karşı etkileyici ve direkt olunması gerektiği, uzun yazıların, tekrarlayıcı ve zaman alan uygulamaların onlar için sıkıcı olacağı vurgulanmaktadır (Seymen, 2017). Her kuşağın özelliklerinin birbirinden farklı olması sebebiyle bir önceki kuşak daha geri kafalı ve çağ dışı olarak nitelendirilebilmekteyken kendinden sonraki nesiller de saygısız ve sorumsuz olarak görülebilmektedir. Bu nedenle kuşaklar arası iletişim ve etkileşim sorunlarının yanı sıra anlaşmazlıklar ve çatışmaların da olabileceği, sonucunda da mesleklerin geleceği ve hizmet sunumunun etkilenebileceği belirtilmektedir (Bayer vd., 2021; Yanikkerem vd., 2021). Bu nedenle bu çalışmada farklı kuşaklardaki hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik mesleğine yönelik tutumlarının araştırılması amaçlanmıştır.

2. GEREÇ VE YÖNTEM

Tanımlayıcı ve kesitsel nitelikte olan bu araştırma bir devlet üniversitesinde öğrenim gören hemşirelik öğrencileri ile yürütülmüştür (N=278). Araştırmada örneklem seçimine gidilmemiş ve tüm evrene ulaşılması hedeflenmiştir. Bu nedenle veri toplama esnasında sınıfta olan ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan tüm öğrenciler araştırmaya dahil edilmiştir. Veriler araştırmacı tarafından 2019-2020 eğitim öğretim yılı bahar döneminde, yüz yüze görüşme yöntemiyle toplanmıştır.

2.1. Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri “Sosyodemografik Özellikler Formu” ve “Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği (HMYTÖ)” kullanılarak toplanmıştır.

Sosyodemografik Özellikler Formu: İlgili literatür incelenerek araştırmacı tarafından hazırlanan bu formda öğrencilerin sınıf, cinsiyet, doğum tarihi, mezun olduğu lise, aile tipi, yaşadığı yer, gelir durumu, anne-baba eğitim durumu gibi kişisel bilgilerinin yanında hemşirelik bölümüne gelme nedeni, hemşirelik mesleğini seçme nedeni, hemşire bir yakını olma durumu, hastane deneyimi ve mesleği sevme durumları gibi mesleğe yönelik sorular yer almaktadır.

Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği: Çoban ve Kaşıkçı (2011) tarafından geliştirilen ölçek hemşirelik mesleğinin özellikleri, hemşirelik mesleğini tercih etme durumu, hemşirelik mesleğinin genel durumuna ilişkin tutum olmak üzere toplam üç alt boyut ve toplamda 40 sorudan oluşmaktadır. Beşli likert tipinde olan ölçek 1-Hiç katılmıyorum ve 5-Tamamen katılıyorum arasında değerlendirilmektedir. Ölçekte 21, 23, 25, 26, 28, 30, 34 ve 38. maddeler ters puanlanmaktadır. Ölçekten alınan puan yükseldikçe hemşirelik mesleğine yönelik olumlu tutum da yükselmektedir. Ölçekten en az 40 en fazla 200 puan alınmaktadır. Ölçekten alınan toplam puanın 120'nin üzerinde

olması kişilerin olumlu tutuma sahip olduklarını göstermektedir. Birinci faktörden 54 puan ve üzeri, ikinci faktörden 39 puan ve üzeri, üçüncü faktörden 27 puan ve üzeri alma ilgili alt boyuta ilişkin olumlu tutuma sahip olduğunu göstermektedir. Ölçeğin alfa güvenilirlik kat sayısı 0.91'dir (Çoban & Kaşıkçı, 2011). Bu çalışmada alfa güvenilirlik kat sayısı 0.89 olarak bulunmuştur.

2.2. Verilerin Değerlendirilmesi

Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistikler, Student t-testi, One-Way ANOVA, Kruskal Wallis testleri kullanılmıştır.

2.3. Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın yapılabilmesi için öncelikle ölçeği geliştiren yazarlardan kullanım izni, araştırmacının bağlı bulunduğu kurumun İnsan Araştırmaları Etik Kurulundan (05.02.2020 tarih, 2020/01 karar sayılı) ve araştırmanın yürütüldüğü Sağlık Bilimleri Fakültesi dekanlığından izin alınmıştır. Ayrıca araştırmaya katılacak öğrencilere araştırma hakkında bilgi verilerek sözlü onamları alınmıştır.

3. BULGULAR

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri Tablo 1'de sunulmuştur. Katılımcıların %64.4'ü Y kuşağında, %31.7'si birinci sınıfta ve %71.2'si kadındır. Ayrıca öğrencilerin %56.1'i Anadolu Lisesi mezunu, %84.2'si çekirdek aileye sahip, %83.1'i orta gelir düzeyinde, annelerin %51.8'inin babaların ise %38.5'inin eğitim düzeyi ilkökuldür.

Öğrencilerin hemşirelik mesleğine yönelik özellikleri incelendiğinde, %67.3'ünün hemşirelik bölümüne kendi isteği ile geldiği, %51.8'inin iş güvencesi sebebiyle hemşirelik mesleğini seçtiği, %50.4'ünün hemşire bir yakını olduğu, %54'ünün daha önce hastane deneyimi olmadığı ve %61.2'sinin de hemşirelik mesleğini sevdiği belirlenmiştir (Tablo 2).

Öğrencilerin HMYTÖ alt boyut ve toplam puan ortalamaları Tablo 3'te sunulmuştur. Hemşirelik mesleğinin özellikleri alt boyut puanı 79.27±9.63, hemşirelik mesleğini tercih etme durumu alt boyut puanı 36.11±5.35 ve hemşirelik mesleğinin genel durumuna yönelik tutum alt boyut puanı 38.04±5.34 olarak bulunmuştur. Ölçek toplam puan ortalamaları ise 153.47±16.03'tür.

Öğrencilerin kişisel özellikleri ile hemşirelik mesleğine yönelik tutumları incelendiğinde ölçeğin tüm alt boyutları ve toplam puan ortalamalarında Y kuşağındaki öğrencilerin puan ortalamalarının Z kuşağındaki öğrencilerden daha yüksek olduğu ve bu farkın hemşirelik mesleğini tercih etme durumu dışında diğer tüm alanlarda istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Ayrıca sınıf düzeyi, cinsiyet, mezun olunan lise, ailenin gelir düzeyi, baba eğitim durumu, kendi isteğiyle hemşirelik bölümüne gelme, kendi isteğiyle hemşirelik mesleğini seçme ve mesleği sevme durumu gibi özelliklerin HMYTÖ alt boyut ve toplam puan ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı farklılığa sebep olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Yapılan analizlerde hemşirelik mesleğinin özellikleri ($F=3.154$, $p=0.025$) ve hemşirelik mesleğinin genel durumuna yönelik tutum alt boyutunda ($F=4.681$, $p=0.003$) dördüncü sınıfların, hemşirelik mesleğini tercih etme durumu alt boyutu ($F=5.711$, $p=0.001$) ve toplam puanda ise ($F=5.754$, $p=0.001$) ikinci sınıfların puan ortalamalarının istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptanmıştır. Cinsiyet değişkenine göre puan ortalamaları incelendiğinde, ölçeğin tüm alt boyutlarında ve toplam puanda kız öğrencilerin puan ortalamaları erkek öğrencilerden istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur ($p<0.05$). Sağlık meslek lisesinden mezun olan öğrencilerin hemşirelik mesleğinin genel durumuna yönelik tutumları diğer okullardan mezun olanlardan anlamlı düzeyde yüksektir ($KW=8.236$, $p=0.041$). Ayrıca aile gelir düzeyi yüksek olan öğrencilerin tüm ölçek toplam ve alt boyut puan ortalamaları yüksektir ve bu fark hemşirelik mesleğini tercih etme durumu alt boyutu dışında tüm alt boyutlarda istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0.05$). Babası okur-yazar olmayan öğrencilerin hemşirelik mesleğini tercih etme durumu alt boyut puan ortalamaları diğer öğrencilere göre daha yüksektir ve bu fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($KW=13.580$, $p=0.009$) (Tablo 1).

Öğrencilerin hemşirelik mesleğine yönelik özelliklerine yönelik yapılan analizlerde hemşirelik bölümüne kendi isteği ile gelen öğrencilerin ölçeğin tüm boyutlarında puanları tercih sıralamasına göre ve yanlış tercihle gelen öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur. Bu fark hemşirelik mesleğinin özellikleri alt boyutu ($KW=22.991$, $p=0.000$) ile toplam puan ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlıdır ($KW=15.267$, $p=0.000$). Benzer şekilde hemşirelik mesleğini kendi isteği ile seçen öğrencilerin puan ortalamaları aile baskısı ve iş güvencesi nedeniyle seçen öğrencilerden genel olarak daha yüksek bulunmuştur. Bu fark hemşirelik mesleğinin özellikleri ($KW=10.883$, $p=0.004$) ve hemşirelik mesleğini tercih etme durumu ($KW=15.449$, $p=0.000$) alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlıdır. Hemşirelik mesleğini sevme durumu ile ölçek puanları incelendiğinde mesleği seven

öğrencilerin puanları sevmeyen ve kararsız olan öğrencilerden daha yüksektir ve bu fark hemşirelik mesleğinin genel durumuna yönelik tutum alt boyutu dışında istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0.05$) (Tablo 2).

4. TARTIŞMA

Farklı kuşaklardaki hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik mesleğine yönelik tutumlarının incelendiği bu araştırmada, öğrencilerin hemşirelik mesleğinin özellikleri alt boyut puanı 79.27 ± 9.63 , hemşirelik mesleğini tercih etme durumu alt boyut puanı 36.11 ± 5.35 ve hemşirelik mesleğinin genel durumuna yönelik tutum alt boyut puanı 38.04 ± 5.34 olarak bulunmuştur. Ölçek toplam puan ortalamaları ise 153.47 ± 16.03 'tür. Bu sonuçlar doğrultusunda öğrencilerin hemşirelik mesleğine yönelik olumlu bir tutuma sahip olduğu söylenebilir (Çoban ve Kaşıkçı, 2011). Daha önce yapılmış olan çalışmalarda da benzer şekilde öğrencilerin hemşirelik mesleğine yönelik tutumlarının olumlu olduğu bulunmuştur (Çalışkan, Kargın & Ersöğütçü, 2021; Çeçen, Lafçı & Yıldız, 2020; Okuyan, Çağlar & Erden, 2020; Seval & Sönmez, 2020; Güven, 2019; Göl, 2018; Mai et al., 2018; Al Mutair & Redwan, 2016; Zencir & Eşer, 2016; Miligi & Selim 2014).

Yapılan analizlerde Y kuşağındaki öğrencilerin puan ortalamalarının Z kuşağındaki öğrencilerden daha yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Y kuşağının genel özelliklerinden dolayı bu kuşağın var olduğu dönemlerde hemşirelik mesleğinin profesyonel uygulamalarında belirgin bir artış olduğu ve Y kuşağının hemşirelik mesleği için uygun özelliklere sahip bir kuşak olarak görüldüğü belirtilmektedir. Bu kuşağın dünyada fark oluşturmak isteyen, ekip çalışmasına yatkın ve teknolojiye hâkim olmasından dolayı sağlık sektörünün farklı alanlarında çalışabilecekleri birçok alternatiflerinin olduğu düşünülmektedir (Azak, Tamer & Savaş, 2018). Bu bilgiler doğrultusunda Y kuşağındaki öğrencilerin hemşirelik mesleğine yönelik olumlu bir tutuma sahip olmalarının literatürle uyumlu olduğu söylenebilir.

Çalışmada, öğrencilerin bazı sosyodemografik özellikleri ile ölçek puanları arasında anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır. Yapılan analizlerde özellikle ikinci sınıf öğrencilerinin hemşirelik mesleğini tercih etme durumu ile ölçek toplam puan ortalamaları, dördüncü sınıf öğrencilerinin ise hemşirelik mesleğinin özellikleri ile hemşirelik mesleğinin genel durumuna yönelik tutumlarının diğer sınıflardan yüksek olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Çalışkan ve ark. (2021)'in yapmış olduğu çalışmada dördüncü sınıf öğrencilerin mesleğe yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu sınıf düzeyi azaldıkça olumlu tutumun da azaldığı saptanmıştır. Çeçen vd. (2020)'nin hemşirelik öğrencilerinin mesleki kişilik tipleri ile mesleğe yönelik tutumlarını inceledikleri çalışmasında ikinci sınıf öğrencilerin mesleğe yönelik tutumlarının diğer sınıflardan daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bizim çalışma sonuçlarımızın aksine Miligi ve Selim (2014)'ün yapmış oldukları çalışmada hemşirelik öğrencilerinin sınıf düzeyi ile hemşirelik mesleğine yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Benzer şekilde Seval ve Sönmez (2020)'nin birinci ve dördüncü sınıf hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik mesleğine yönelik tutumları ve imaj algıları arasındaki ilişkinin incelediği çalışmada da birinci sınıf öğrencilerin mesleğe yönelik tutum puanlarının son sınıf öğrencilerden daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Çalışmamızda, kız öğrencilerin ölçek puan ortalamalarının erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu saptanmıştır. Hemşirelik mesleğini tercih etme durumu dışında diğer tüm alt boyutlarda kız öğrencilerin puanları daha yüksektir ve bu fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0.05$). Çalışmamızla benzer şekilde yapılan diğer çalışmaların büyük çoğunluğunda kadınların hemşirelik mesleğine yönelik tutumlarının erkeklerden daha olumlu olduğu saptanmıştır (Çalışkan vd., 2021; Çeçen vd., 2020; Okuyan vd., 2020; Göl, 2018; Güven, 2019; Al Mutair & Redwan 2016). Hemşirelik Kanununda mesleği seçebilme kriterlerinden kadın olma zorunluluğu kaldırılmış olmasına rağmen yapılan çalışmaların çoğunluğunda kadınların daha olumlu tutuma sahip olması ülkemizde ve dünyada hemşirelik mesleğinin hala kadınlar tarafından daha çok benimsenen bir meslek olduğunu düşündürmektedir. Çalışma sonuçlarının aksine cinsiyet değişkeninin mesleğe karşı tutumu etkilemediğine yönelik araştırmalar da mevcuttur (Ayдын & Büyükbayram 2020; Seval & Sönmez 2020).

Çalışmada, sağlık meslek lisesinden mezun olan öğrencilerin hemşirelik mesleğinin genel durumuna yönelik tutumlarının diğer okullardan mezun olan öğrencilerden istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Literatürde genellikle hemşirelik bölümlerini tercih eden öğrencilerin Anadolu Lisesi mezunu olduğu görülmektedir. Lisede hemşirelik eğitimi almış, mesleki anlamda özellikle hastane deneyimi daha fazla olan sağlık meslek lisesi mezunlarının mesleğin genel durumuna yönelik tutumlarının yüksek olması şaşırtıcı bir sonuç değildir. Çalışma sonuçlarının aksine mezun olunan lise ile mesleğe yönelik tutum arasında fark bulmayan çalışmalar da mevcuttur (Seval & Sönmez, 2020; Göl, 2018).

Çalışmada, aile gelir düzeyi ve baba eğitim durumunun öğrencilerin hemşirelik mesleğine yönelik tutumlarını etkileyen faktörlerden olduğu saptanmıştır. Aile gelir durumunun iyi olması öğrencilerin hemşirelik mesleğini tercih etme durumu alt boyutu dışında diğer tüm alt boyutlarda ve toplam puanda anlamlı farklılığa sebep olurken, babası okuryazar olmayan öğrencilerin ise hemşirelik mesleğini tercih etme durumu alt boyut puanı anlamlı

düzye yüksek bulunmuştur ($p<0.05$). Henüz liseden yeni mezun olunan bir dönemde üniversite sınavına giren ve mesleki bir tercih yapmak durumunda olan öğrencilerin ailelerinin maddi kaygıları ya da memuriyet gibi düzenli bir işe sahip olmalarını istemelerinin öğrencilerin hemşirelik mesleğine yönelik tutumlarını etkilemiş olabileceği düşünülmektedir. Çalışmamızla benzer şekilde literatürde de meslek seçiminde aile yapısının önemli bir değişken olduğu, özellikle memuriyet dışı bir mesleğe sahip olan babaların çocuklarını hemşirelik mesleğine yönlendirdikleri belirtilmiştir (Seval & Sönmez, 2020).

Çalışmada hemşirelik bölümüne tercih sıralamasına ya da yanlış tercihe göre değil isteyerek gelen, mesleği kendi istediği için seçen ve hemşirelik mesleğini seven öğrencilerin mesleğe yönelik olumlu tutuma sahip oldukları saptanmıştır ($p<0.05$). Yapılan diğer çalışmalarda da mesleği sevme ve isteyerek seçmenin olumlu tutuma sebep olan önemli bir faktör olduğu belirtilmiştir (Çalışkan vd., 2021; Okuyan vd., 2020; Seval & Sönmez, 2020; Güven, 2019; Göl, 2018; Zencir & Eşer, 2016). Çalışmamızda öğrencilerin yarısından fazlasının iş güvencesi nedeniyle hemşirelik mesleğini tercih ettikleri görülmektedir. Ekonomik nedenler ve iş güvencesinin önemli bir seçim kriteri olduğu, hemşirelik mesleğinin istihdam oranlarının yüksek olmasından dolayı ailelerin de yönlendirmesiyle öğrencilerin hemşirelik mesleğini tercih etmiş olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca öğrencilerin büyük çoğunluğunun hemşirelik mesleğini seviyor olması ve isteyerek tercih etmeleri mesleğin profesyonelleşmesi adına oldukça sevindirici bir bulgudur.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada farklı kuşaklardaki hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik mesleğine yönelik tutumları ve bu tutumu etkileyen faktörler araştırılmıştır. Sonuç olarak, Y kuşağındaki öğrencilerin Z kuşağındaki öğrencilere göre hemşirelik mesleğine yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu saptanmıştır. Ayrıca sınıf düzeyi, kadın cinsiyet, sağlık meslek lisesinden mezun olma, ailenin gelir düzeyi, baba eğitim durumu, kendi isteğiyle hemşirelik bölümüne gelme, kendi isteğiyle hemşirelik mesleğini seçme ve mesleği sevme durumunun hemşirelik mesleğine yönelik tutumu etkilediği belirlenmiştir. Çalışmada öğrencilerin genel olarak mesleğe yönelik olumlu tutuma sahip oldukları bulunmuştur. Literatürde doksanlı yıllarda daha çok aile baskısı nedeniyle tercih edilen hemşirelik mesleğinin 2000'li yıllarda daha bilinçli ve öğrencilerin kendi istekleriyle seçildiği belirtilmektedir (Zencir ve Eşer 2016). Çalışmada da bu bulguyu destekler sonuçların çıkması nitelikli hemşirelerin yetiştirilmesinde önemli olan isteklilik ve farkındalığın artmış olduğunu göstermesi bakımından önemlidir. Araştırmada Y kuşağındaki öğrencilerin hemşirelik mesleğine yönelik daha olumlu tutuma sahip olduğunun saptanması aynı zamanda Z kuşağındaki öğrencilerin mesleğe yönelik tutumlarının geliştirilmesi gerektiğinin bir göstergesidir. Bu nedenle özellikle hemşirelik okullarındaki eğitimcilerin ders içerikleri hazırlamada ve ders dışı klinik uygulamaların planlanmasında Z kuşağının genel özelliklerini göz önünde bulundurarak içerik hazırlamaları önerilmektedir. Araştırma sonucunda elde edilen bu bulgunun giderek Z kuşağı ağırlıklı olan hemşirelik okullarında öğrencilerin mesleğe yönelik olumlu bir tutum kazanmalarının sağlanması açısından literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu nedenle ileride daha büyük örneklerde, ülkenin farklı bölgelerindeki hemşirelik öğrencilerinin de dahil edileceği, girişimsel çalışmaların yapılması önerilmektedir.

TABLolar

Tablo 1. Öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerine göre hemşirelik mesleğine yönelik tutumları (n=278).

Özellikler	Sayı (%)	Hemşirelik mesleğinin özellikleri	Hemşirelik mesleğini tercih etme durumu	Hemşirelik mesleğinin genel durumuna yönelik tutum	Toplam puan
		Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS
Kuşak					
Y Kuşağı	179 (64.4)	80.49±8.16	36.54±5.48	38.92±4.75	155.96±14.09
Z Kuşağı	99 (35.6)	77.07±11.57	35.32±5.04	36.45±5.98	148.84±18.05
		t=2.604 p=0.010*	t=1.833 p=0.068	t=3.778 p=0.000*	t=3.364 p=0.001*
Sınıf					
1.Sınıf	88 (31.7)	76.76±11.61	34.68±4.81	36.32±5.84	147.77±17.95
2.Sınıf	70 (25.2)	79.80±9.45	38.12±6.24	38.97±5.78	156.90±17.33
3.Sınıf	64 (23)	80.70±6.83	35.90±4.20	38.57±4.14	155.18±11.78
4.Sınıf	56 (20.1)	80.92±8.55	36.07±5.49	38.98±4.62	155.98±13.13
		F=3.154 p=0.025*	F=5.711 p=0.001*	F=4.681 p=0.003*	F=5.754 p=0.001*
Cinsiyet					
Kız	198 (71.2)	80.47±8.82	36.37±4.92	38.51±5.08	155.36±14.93
Erkek	80 (28.8)	76.30±10.90	35.45±6.27	36.90±5.83	148.65±17.68

		t=3.329 p=0.003*	t=1.184 p=0.239	t=2.158 p=0.033*	t=2.992 p=0.003*
Mezun olunan lise					
Sağlık meslek lisesi	74 (26.6)	80.86±8.07	36.45±4.54	39.32±4.38	156.64±13.18
Düz lise	14 (5.0)	77.07±12.23	35.64±4.10	35.35±5.34	148.07±16.79
Anadolu Lisesi	156 (56.1)	79.12±10.04	35.82±5.01	37.78±5.53	152.74±16.25
Diğer	34 (12.2)	77.38±9.55	36.85±8.29	37.55±5.94	151.79±19.53
		KW=4.555 p=0.207	KW=1.683 p=0.641	KW=8.236 p=0.041*	KW=5.531 p=0.137
Aile tipi					
Çekirdek aile	234 (84.2)	79.46±9.06	36.02±5.47	38.08±5.29	153.56±15.67
Geniş aile	44 (15.8)	78.27±12.32	36.59±4.68	37.86±5.70	152.72±18.00
		t=0.750 p=0.454	t=-0.547 p=0.518	t=0.247 p=0.805	t=0.317 p=0.751
Ailenin gelir düzeyi					
Düşük	22 (7.9)	79.13±9.66	35.50±3.82	37.86±4.54	152.50±12.90
Orta	231 (83.1)	78.73±9.76	35.91±5.15	37.66±5.35	152.31±16.04
Yüksek	25 (9.0)	84.40±6.78	38.48±7.56	41.72±4.69	164.60±14.56
		KW=13.099 p=0.001*	KW=3.148 p=0.207	KW=20.473 p=0.000*	KW=16.668 p=0.000*
Anne eğitim durumu					
Okur-yazar değil	31 (11.2)	75.00±13.10	35,90±6.47	35,61±5.70	146,51±19.76
Okur-yazar ve ilkökul	144 (51.8)	79.85±8.55	35,43±4.71	38,29±5.28	153,58±15.38
Ortaokul	43(15.5)	80.62±8.61	37.41±5.09	38.53±5.08	156.58±14.19
Lise	51 (18.3)	79.58±10.40	36.94±4.85	38.01±5.45	154.54±15.53
Üniversite	9 (3.2)	76.44±10.17	36.77±11.50	40.22±4.14	153.44±19.90
		KW=7.350 p=0.119	KW=8.150 p=0.086	KW=8.533 p=0.074	KW=7.758 p=0.101
Baba eğitim durumu					
Okur-yazar değil	5 (1.8)	76.80±19.11	44.80±8.28	39.60±4.82	161.20±27.52
Okur-yazar ve ilkökul	107 (38.5)	79.96±8.88	35.42±4.95	38.39±5.13	153.78±15.06
Ortaokul	47 (16.9)	77.40±8.67	35.17±3.81	36.42±6.11	149.00±15.06
Lise	65 (23.4)	79.03±10.24	36.92±5.18	37.60±5.18	153.55±16.44
Üniversite	54 (19.4)	80.05±10.13	36.50±6.37	39.16±5.07	155.72±16.75
		KW=5.404 p=0.248	KW=13.580 p=0.009*	KW=7.549 p=0.110	KW=7.914 p=0.095

Tablo 2. Öğrencilerin hemşirelik mesleği ile ilgili bazı özelliklerine göre hemşirelik mesleğine yönelik tutumları (n=278)

Özellikler	Sayı (%)	Hemşirelik mesleğinin özellikleri	Hemşirelik mesleğini tercih etme durumu	Hemşirelik mesleğinin genel durumuna yönelik tutum	Toplam puan
		Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	
Hemşirelik bölümüne gelme nedeni					
Tercih sıralamasına göre	71 (25.5)	77.69±10.15	35.43±6.63	37.92±5.95	151.05±17.10
Yanlış tercihle	20 (7.2)	69.65±13.50	35.60±4.61	34.25±8.13	139.50±22.11
Kendi isteği ile	187 (67.3)	80.90±8.20	36.42±4.86	38.49±4.55	155.82±13.93
		KW=22.991 p=0.000*	KW=4.763 p=0.092	KW=4.078 p=0.130	KW=15.267 p=0.000*
Hemşirelik mesleğini seçme nedeni					
Aile baskısı	28 (10.1)	74.53±14.31	37.17±6.92	37.85±5.94	149.57±20.07
İş güvencesi	144 (51.8)	78.61±9.3	34.86±4.71	38.38±5.62	151.86±15.98
Kendi isteği	106 (38.1)	81.42±8.20	37.51±5.34	37.63±4.78	156.57±14.48
		KW=10.883 p=0.004*	KW=15.449 p=0.000*	KW=3.122 p=0.210	KW=7.455 p=0.024

Hemşire yakını var mı?					
Evet	140 (50.4)	78.90±10.01	36.03±5.48	38.25±5.40	153.18±16.37
Hayır	138 (49.6)	79.65±9.25	36.18±5.23	37.84±5.30	153.68±15.74
		t=-0.658 p=0.516	t=-0.237 p=0.813	t=0.637 p=0.524	t=-0.257 p=0.797
Hastane deneyimi var mı?					
Evet	128 (46)	79.42±9.55	36.51±5.53	38.39±4.88	154.34±15.36
Hayır	150 (54)	79.14±9.73	35.76±5.19	37.74±5.71	152.65±16.60
		t=0.249 p=0.803	t=1.163 p=0.856	t=1.013 p=0.197	t=0.569 p=0.881
Hemşirelik mesleğini sevme durumu					
Evet	170 (61.2)	81.37±8.23	37.13±5.52	38.34±4.66	156.85±14.44
Hayır	39 (14)	71.74±13.01	35.46±4.34	36.38±7.59	143.58±19.50
Kararsız	69 (24.8)	78.36±8.42	33.95±4.78	38.24±5.33	150.56±14.95
		F=18.59 p=0.000*	F=9.534 p=0.000*	F=2.218 p=0.111	F=13.421 p=0.000*

Tablo 3. Öğrencilerin HMYT toplam puan ve alt boyutlarından aldıkları puanların ortalamaları (n=278)

Ölçek alt boyutları	Min-max	Ort±SS	Olumlu tutumu gösteren puanlar
Hemşirelik mesleğinin özellikleri	30-90	79.27±9.63	54 puan ve üzeri
Hemşirelik mesleğini tercih etme durumu	24-65	36.11±5.35	39 puan ve üzeri
Hemşirelik mesleğinin genel durumuna yönelik tutum	17-45	38.04±5.34	27 puan ve üzeri
Toplam puan	93-197	153.47±16.03	120 puan ve üzeri

KAYNAKLAR

- Azak, A., Tamer, A. & Savaş, B. (2018). Y kuşağı hemşirelik öğrencilerinin klinik çalışma ortamından beklentileri. Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 7(2): 21 -27.
- Al Mutair, A. & Redwan, F. (2016). Undergraduate Saudi nursing students attitudes towards nursing profession. Journal of Nursing Care, 5: 2167-68.
- Aydın, L.Z. & Büyükbayram Z. (2020). Hemşirelerin mesleki tutumlarına göre bireyselleştirilmiş bakım algıları. Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Science, 12(2):198-206.
- Başoğlu, M. & Edeer, A.Y. (2017). X ve Y kuşağındaki hemşirelerin ve hemşirelik öğrencilerinin bireysel yenilikçilik farkındalıklarının karşılaştırılması. Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 6(4): 77-84.
- Bayer, N. Gölbashi, Z., & Güleşen, G. (2021). X, Y, Z kuşağı hemşirelerde profesyonel benlik kavramı ve etkileyen faktörler. Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi, 4(2), 208-218.
- Chen, X.L., Chen, H. & Xiu, Y. (2005). A study on education of Professional attitude for nursing students. Chinese Nursing Research, 19 (9): 1704–1705.
- Çalışkan, E., Kargın, M. & Ersöğütçü, F. (2021). Hemşirelik öğrencilerinde Covid-19 korkusu ile hemşirelik mesleğine yönelik tutum arasındaki ilişki. STED, 30 (3): 170-180.
- Çeçen, S., Lafçı, D., & Yıldız, E. (2020). Hemşirelik bölümü öğrencilerinin mesleki kişilik tipleri ile mesleğe yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Sağlık Akademisyenleri Dergisi, 7(3), 169–174.
- Çoban, İ.G., & Kaşıkçı, M. (2011). Development of the attitude scale for nursing profession. International Journal of Nursing Practice, 17: 518–524.
- Güven, Ş.D. (2019). Lise son sınıf öğrencilerinin hemşirelik mesleğine yönelik tutumlarının belirlenmesi: Nevşehir ili örneği. Turkish Journal of Clinics and Laboratory, 1: 6-11.
- Göl, İ. (2018). Nursing students' attitudes towards the nursing profession in relation to their altruism levels. International Journal of Caring Sciences, 11(2), 663–671.
- ICN, International Council of Nursing. The Global Nursing Shortage and Nurse Retention, 2021. <https://www.icn.ch/news/covid-19-pandemic-one-year-icn-warns-exodus-experienced-nurses-compounding-current-shortages> (Erişim Tarihi: 05.02.2022).
- Mai, B.H., Ho, T.M.Y., Nguyen, T.T.T et al. (2018). Attitudes and perceptions towards nursing profession among nursing students at Hue University of Medicine and Pharmacy. Journal of Problem Based Learning, 5(2): 55-62.

- Miligi, E. & Selim, A. (2013). Saudi Nursing student's attitudes towards the nursing profession. *European Journal of Business and Management*, 6(29): 197-208.
- Okuyan, C.B., Çağlar, S. & Erden, Ç. (2020). Hemşirelik öğrencilerinin ekip çalışmasına yönelik tutumları, profesyonel değerleri ve etkileyen faktörler: Tanımlayıcı bir çalışma. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 9(4):3244-332.
- Seval, M. & Sönmez, M. (2020). Hemşirelik öğrencilerinin mesleğe yönelik tutumları ve imaj algıları arasındaki ilişki. *Sağlık Akademisi Kastamonu*, 5(1), 19-35.
- Sevinç, E. & Kavgaoğlu, D. (2019). Kuşakların hemşirelikte yönetim ve eğitim pratikleri açısından incelenmesi. *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 9: 944-957.
- Seymen, A.F. (2017). Y ve Z kuşak insanı özelliklerinin Milli Eğitim Bakanlığı 2014-2019 Stratejik Programı ve TÜBİTAK Vizyon 2023 öngörülerini ile ilişkilendirilmesi. *Kent Akademisi-Kent Kültürü ve Yönetimi Hakemli Elektronik Dergi*, 10(4): 467-489.
- Sullivan, S.E., Forret, M.L., Carraher, S.M. et al. (2009). Using the kaleidoscope career model to examine generational differences in work attitudes. *Fairfield University Digital Commons*, 14(3):284-302.
- TDK, Türk Dil Kurumu, Büyük Türkçe Sözlük. <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 03.02.2022)
- Yanikkerem, E., Topsakal, Ö. & Çetinkaya, A. (2021). Hemşire akademisyenlerin y kuşağı hemşirelik öğrencileri hakkındaki deneyim ve algıları: "Zor öğrenciler". *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 10(3): 444-457.
- Zencir, G. & Eşer, İ. (2016). Hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik mesleğine yönelik tutumları ile hemşirelik tercihi arasındaki ilişki: Türkiye örneği. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 9(2): 30-37.